

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಸೀದತು

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ

ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-4

ಉತ್ತರಖಂಡ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ ಖಂಡ

ಅನುವಾದ-ಲೇಖಕರು ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಪಂ. ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ದಾಲ್ಮಿಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶ್ರೀವಾಣಿ ಅಲಂಕರಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ

-: ಪ್ರಕಾಶಕರು :-

ಖೋಡೇ ಫೌಂಡೇಶನ್

ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣಾ ವಿಭಾಗ

ನಂ. 9, ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಗಾಂಧಿನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು-560 009

ದೂರವಾಣಿ : 22956505, 22956573

ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 0091-80-22956570

PADMA MAHAPURANA Part - 4 of Bhagavan Sri Vedavyasa Maharshi, edited and translated in to Kannada by Rajyaprashasti, Rastraprashasti, Ramakrishna Dhalmia Lakshmi Shreevani Alankarana Prashasti Puraskrutha Panditha Sri Pandarinathacharya Galagali, Vishveswara Nagar, Shanti Colony, Hubli-580032 Ph : (0836) 2250250

First Edition : 1967

Second Edition : 2006

No. of Pages : xiii + 573

No. of Copies : 1,000

Price : Rs. 185 = 00

Printed at : **SRI VENKATESHWARA PRINTERS**
No. 3, Yellappa Road, Susheela Road Cross
Chickmavalli, Lalbagh Crumbigal Road Cross
BANGALORE-560 004
Phone : 26573001

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪುರಾಣಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಮೂಲ್ಯ ನಿಧಿ. ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಆಗರ. ಹಿಂದೂದೇಶದ ಅಂದಿನ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮುಂದಾದರೂ ಮಾನವರ ಜೀವನರಥವು ನ್ಯಾಯನೀತಿಗಳ ಆದರ್ಶಪಥದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮುಂದುವರಿಯ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಪುರಾಣಗಳು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿದೊಡ್ಡದಾದ ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ ಬೃಹತ್ತಮ. ಅದರನಂತರ ಪದ್ಮಪುರಾಣವೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತರವೂ ಗುಣದಿಂದ ಮಹತ್ತರವೂ ಎನಿಸಿದೆ. ಇದರ ಗ್ರಂಥ ಸಂಖ್ಯೆ ಐವತ್ತೈದು ಸಾವಿರದಷ್ಟಿದೆ.

''ಪದ್ಮಂ ತತ್ ಪಂಚಪಂಚಾಶತ ಸಹಸ್ರಾಣೀಹ ಪಠ್ಯತೇ''

ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಇದರ ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಧ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಖಂಡ, ಭೂಮಿಖಂಡ, ಸ್ವರ್ಗಖಂಡ, ಪಾತಾಳಖಂಡ, ಉತ್ತರಖಂಡ ಎಂದು ಐದುಖಂಡ ಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿ ಐದು ಪರ್ವಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಖಂಡಗಳು ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಐದನೆಯ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಮೂರನೇಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರಖಂಡವು ಮತ್ತು (ಕೊನೆಯ) ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ ಖಂಡವು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಉತ್ತರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಪುರಾಣ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬಗೆಬಗೆಯ ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ನಿದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಬೋಧಪ್ರದವಾದ ಅನೇಕ ಆಖ್ಯಾನ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನವಾದ ಸುಂದರ ಬಾಳಿನ ಹಂದರವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಪುರಾಣವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಈ ಉತ್ತರಖಂಡ- ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆ ಯಲ್ಲದೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹಾಗೂ ಭಾಗವತದಂಥ ಭಾರತೀಯ ಸಾರಸ್ವತ ನಿಧಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೂಡ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನುಭವ ಅವಿಷ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರ್ವತಾಖ್ಯಾನ, ಜಾಲಂಧರನ ಕಥೆ, ಶ್ರೀಶೈಲಾದಿಕ್ಷೇತ್ರ, ಸಮುದ್ರ, ಗಂಗಾ ಪ್ರಯಾಗ, ಕಾಶಿ, ಗಯಾ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬಣ್ಣನೆ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣನೆ, ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ, ಕಾರ್ತಿಕ ವ್ರತ, ಮಾಘಸ್ನಾನ, ನರಸಿಂಹವೃತ್ತಾಂತ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಶಿವರ ಪೂಜಾದಿಗಳು, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ರಾಮಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಂತಹ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳ ಮಹಿಮೆ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲ ದೇವಶರ್ಮಾಖ್ಯಾನ, ಗೀತಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭಾಗವತ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ, ಮಂತ್ರರತ್ನಾಭಿಧಾನ, ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ದಶಾವತಾರ ಕಥಾ, ರಾಮನಾಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭೃಗುಕೃತ ವಿಷ್ಣು ವೈಭವ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ.

ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಈಗ ವಾಚಕರ ಮುಂದೆ ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ, ವಾಮನ, ಪರಶುರಾಮ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಅಖ್ಯಾನಗಳೂ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಡ ಅಂತ್ಯಜ, ಶೂದ್ರ, ವೈಶ್ಯ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದವರೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ನೀತಿ, ನಿಯಮ, ನಿಯತ್ತು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸಂಯಮಮಯವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ವೇಶ್ಯೆಯರ ಬಾಳಿನಗೋಳಿನ ಕಥೆ ವ್ಯಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದರೋಡೆ ಕೋರರ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ದುಃಸಾಹಸ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ನೋವು ನರಳಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದುಃಖದ ಕ್ಷೀಣ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಈ ಪುರಾಣ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಂದೊಡಲಿನ, ನೊಂದಜೀವಗಳ, ಪತಿತ ದಲಿತರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸಲು ಈ ಪುರಾಣದ ಹಿರಯ ಜೀವಗಳು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಸಮಗ್ರ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಳ್ಳ, ಕೊಲೆಗಡಕ, ವೇಶ್ಯೆ, ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯ, ದಲಿತ, ಪತಿತ, ದುಃಖಿತರ ಸಂತಪ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ನೀತಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆ ಒಡೆದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಿಡಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಟುಕುವಂತೆ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಪರಂಪರೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣವು ವೈಷ್ಣವ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಹು ಭಾಗವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಅನೇಕ ಆಖ್ಯಾನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಸಂವಾದ ಉಪದೇಶ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರ ಹಾಗು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭ ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಚನಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಹರಿರೂಪಿಯಾಗಿ ಅವರವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಐದುಖಂಡಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಂದರೆ ೨೦೦೬ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡ, ಭಾಗ-೨ರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಖಂಡ, ಸ್ವರ್ಗಖಂಡ, ಪಾತಾಳಖಂಡ, ಭಾಗ-೩ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಖಂಡ ಶುರುವಾಗಿ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೪ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಖಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರಚಿತ ಬೃಹತ್ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ ಕನ್ನಡಾನುವಾದವು ಭಾಗ-೧, ಭಾಗ-೨, ಭಾಗ-೩, ಭಾಗ-೪ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ ಖಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. (ಈ ಹಿಂದೆ ಈ ಐದು ಖಂಡಗಳೂ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣವಾಗಿದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಏಳುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣವಾಗಿದ್ದನ್ನೇ, ಒಂದರಕ್ಷರವೂ ಬಿಡದಂತೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣಕಾರರಾದ ಚಿರಂಜೀವಿ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಮಾಲೀಕರಾದ ಕೆ.ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರವರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ತಂದೆಯವರಿಂದ ಕಲಿತ ಮುದ್ರಣ ಕೌಶಲ್ಯದ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರೀ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲೇ ಮುದ್ರಣ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ದಿನಾಂಕ 24 – 2 – 2006

ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ
ಪಂ. ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯಗಲಗಲಿ

ಕೃತಜ್ಞತಾ ಸಮರ್ಪಣೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವಿದೆ.

ಶತೇಷು ಜಾಯತೇ ಶೂರಃ ಸಹಸ್ರೇಷು ಚ ಪಂಡಿತಃ ।
ವಕ್ತಾ ದಶಸಹಸ್ರೇಷು ದಾತಾ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ ॥

ನೂರು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶೂರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪಂಡಿತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಾಕ್ ಚತುರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊಡುಗೈ ದಾನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವನೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ!

ಈ ಸುಭಾಷಿತಕಾರನ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ಕವಿ ಪಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರು. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇರದಿರುವ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯ, ಕವಿತ್ವಕೌಶಲ್ಯ ಇವರ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇವರು ಒಂದು ಗಾಯತ್ರೀ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದು ಅಭೂತ ಪೂರ್ವವಾದ '**ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ**' ಎನ್ನುವಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆಯ ನೆನಪು ಬೆಂಗಳೂರು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು, ವರಾಹ, ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ ಹದಿನೆಂಟೂ ಪುರಾಣಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಾಶನದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನು, ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಮಂದಾರಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತಂತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯವರೂ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ನಾನು ನಿರಂತರ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅನುವಾದನ ಮುದ್ರಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ಸರ್ವವಿಧ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅವರೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಭಕ್ತರು, ಮಹಾಕವಿಗಳು. ದೇವರ ಮೇಲೆ ಅವರು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಂತ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ ರಂಥ ದಾಸಕೂಟ ಧುರೀಣರ ಭಕ್ತಿಪರ ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಹೆಜ್ಜೇನಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅನುಭವಿ ಸಂತ ಶರೀಫಸಾಹೇಬರ ಪ್ರಭಾವಲಯದ ಪ್ರಭಾವಿ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಕ್ರಮಣ-ಸಂಕ್ರಮಣ ಗೈಯುವ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಆಡುನುಡಿಯ ತಾಳಲಯ ಬದ್ಧವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಕೇಳುಗರ ಹೃದಯನಾಡಿಗಳನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ವತಃ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜನಿಯರಿಂಗ್ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರೇ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಭವನಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ದಲ್ಲಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಮನಗಂಡು ಹಾಗೂ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಯಾ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನಗಳ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸಕರಲ್ಲಿ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ,

ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರೇ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಿರುವ ಹಾಗೂ ತಾವೇ ಖುದ್ದು ನಿಂತು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಖೋಡೇ ಕಾಂಟ್ಯಾಕ್ಟ್ ಸೆಂಟರ್ ಎಂಬ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲದೇವರು ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜಯ ವೀರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನೂ ಶ್ರೆಯಸ್ಸನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀ **ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್**, 3, ಯಲ್ಲಪ್ಪರಸ್ತೆ, ಚಿಕ್ಕಮಾವಳ್ಳಿ, ಸುಶೀಲ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-4 ಇದರ ಮಾಲೀಕರಾದ **ಮುದ್ರಣಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕೆ. ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ** ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ. ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅವರ ಮೂವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷದ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡ ಐದು ಖಂಡಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ (ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡ, ಭೂಮಿಖಂಡ, ಸ್ವರ್ಗಖಂಡ, ಪಾತಾಳಖಂಡ, ಉತ್ತರಖಂಡ) ಏಳು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಒಂದಕ್ಷರವೂ ಬಿಡದೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ತಂದೆಯವರಿಂದ ಕಲಿತ ಮುದ್ರಣ ಕೌಶಲ್ಯದ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ, ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಕ್ಷಾಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಾವಿದರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮೋಹನ್, ತ್ಯಾಗರಾಜನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ರವರು ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲದೇವರು ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಎಲ್. ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಮಹತ್ವ, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪುರಾಣ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸಹಾಯಧಾರೆ ಹರಿದುಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಅನಂತರಾವ್ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪಠಿಸುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ
ಪಂ. ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯಗಲಗಲಿ
ಶಾಂತಿ ಕಾಲೋನಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಗರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ – 580 032

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ದಿನಾಂಕ 24 – 2 – 2006

ಪದ್ಮ ಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೪

ಉತ್ತರಖಂಡ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ ಖಂಡ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಯ		ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ
130	ಪುಷ್ಕರವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	1
131	ವೇತ್ರವತಿಯ ಮಹಿಮೆ	3
132	ಸಾಭ್ರಮತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ	5
133	ನಂದಿ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯ ವರ್ಣನೆ	11
134	ವಿಕೀರ್ಣ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ	12
135	ಶ್ವೇತಾ ತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ	13
136	ಗಣ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	14
137	ಅಗ್ನಿಪಾಲೇಶ್ವರಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆ	14
138	ಹಿರಣ್ಯಸಂಗಮ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ	18
139	ಮಧುರಾ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ	19
140	ಕಂಬು, ಕಪೀಶ್ವರ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ	22
141	ಸಪ್ತಧಾರಾ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ	23
142	ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಯಾದಿ ನಾನಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ	24
143	ಸೋಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ	25
144	ರುದ್ರ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ	26
145	ಖಡ್ಗ ತೀರ್ಥದ ಮತ್ತು ಮಾಲಾರ್ಕ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ	27
146	ಚಂದನೇಶ್ವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	28
147	ಜಾಂಬವಂತ ತೀರ್ಥ	28
148	ನಂದಿ ಹಾಗೂ ಬೇಡರಿಗೆ ಶಿವಗಣದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ	29
149	ಬಾಲಾವತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ	34
150	ದುರ್ಧರ್ಷೇಶ್ವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	38
151	ಚಂಡ ಕಿರಾತನ ಆಖ್ಯಾನ	38
152	ದಧೀಚಿ ವೃತ್ತಾಂತ ದುಗ್ಧೇಶ್ವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	42
153	ಚಂದ್ರೇಶ್ವರ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	45

ಅಧ್ಯಾಯ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

154 ಇಂದ್ರನಿಂದ ವೃತ್ರನ ಸಂಹಾರ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪದ ಹಂಚಿಕೆ........... 48

155 ವರಾಹ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ 50

156 ನೃಸಿಂಹ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಪ್ರಸಂಗ, ನೃಸಿಂಹ ಜಯಂತಿ ವಿಧಿ ವಿಧಾನ........... 51

157 ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಸಂವಾದ ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಮೊದಲಿನ
ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಹಿಮೆ.. 55

158 ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
ದೇವಶರ್ಮನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ 59

159 ಜಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ತೃತೀಯಾಧ್ಯಾಯದ
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ.. 64

160 ಗೀತೆಯ ಚತುರ್ಥಾಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.. 69

161 ಪಿಂಗಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಗೀತೆಯ ಐದನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ 72

162 ಗೀತೆಯ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.. 76

163 ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಭಾವ ಶಂಕುಕರ್ಣ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಖ್ಯಾನ.. 80

164 ಗೀತೆಯ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪಾರಾಯಣ ಪ್ರಭಾವ
ತಾಳೆಗಿಡದ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಾವಶರ್ಮನ ಉದ್ಧಾರ............... 84

165 ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಒಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
ಮಾಧವಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಖ್ಯಾನ 87

166 ಗೀತೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 92

167 ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನ 99

168 ಗೀತೆಯ ದ್ವಾದಶಾಧ್ಯಾಯ ಮಹಿಮೆ 106

169 ಹರಿದೀಕ್ಷಿತನ ಹೆಂಡತಿ ಹಗರಣ ಗೀತೆಯ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮಹಿಮೆ.. 109

170 ಭಗವದ್ಗಿೀತೆಯ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.................. 111

171 ಗೀತೆಯ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 114

172 ಗೀತೆಯ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ.................. 116

173 ಗೀತೆಯ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಜಪ ಪ್ರಭಾವ 118

174 ಗೀತೆಯ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ........................ 120

175 ಭಾಗವತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 122

ಅಧ್ಯಾಯ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

176 ನಾರದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ 125

177 ಭಾಗವತ ಸಪ್ತಾಹ ಪ್ರವಚನ 127

178 ಶ್ರೀ ಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತ ವರ್ಣನೆ
ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಆತ್ಮದೇವನ ಪುತ್ರನಾದ ಧುಂಧುಕಾರಿಯ
ಪಾಪಕೃತ್ಯ ವರ್ಣನೆ. ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತ್ಮದೇವನಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.... 129

179 ಧುಂಧುಕಾರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ. ಭಾಗವತ ಸಪ್ತಾಹದಿಂದ ಧುಂಧುಕಾರಿಗೆ
ಪಿಶಾಚ ಯೋನಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ 136

180 ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತ ಸಪ್ತಾಹ ಶ್ರವಣ ವಿಧಿ 142

181 ಕಾಲಿಂದೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಇಂದ್ರಯಾಗ ವಿಧಿ ವರ್ಣನ.............................. 147

182 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ತೀರ್ಥ ಸ್ಥಾಪನೆ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಕಥೆ............ 150

183 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ; ಶಿವಶರ್ಮನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತ 157

184 ದಿಲೀಪ ಮಹಾರಾಜನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ 161

185 ನಂದಿನಿಯಿಂದ ದಿಲೀಪರಾಜನ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಮಾಯಾಸಿಂಹ ಹಾಗೂ
ದಿಲೀಪರ ಸಂವಾದ, ನಂದಿನಿಯಿಂದ ವರಪ್ರದಾನ 163

186 ದೇವಲ ಮುನಿಯ ವಚನದಂತೆ ಶರಭವೈಶ್ಯನಿಂದ ಚಂಡಿಕಾ ಪೂಜೆ
ಮಹಾತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ
ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಶರಭವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿ;
ಶರಭನಿಂದ ಗೃಹತ್ಯಾಗ; ರಾಕ್ಷಸ ಶರಭ ಸಂವಾದ 167

187 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಶರಭಮಿತ್ರನಾದ ರಾಕ್ಷಸನ ಉದ್ಧಾರದ ವರ್ಣನೆ...... 177

188 ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಗರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ನಗರ ವಧುಗಳ ಉದ್ಧಾರವು 180

189 ವಿಮಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಥಾನಕ... 185

190 ವಿಮಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಯೋನಿಯಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ನಗರದ ನಾರಿಯರ ಉದ್ಧಾರ............................ 189

191 ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 192

192 ಮುಕುಂದನ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೋಶಲಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ
ವಿಸರ್ಜಿಸಿದುದು; ಮುಕುಂದನ ಉದ್ಧಾರ 194

193 ಚಂಡಕ ನಾಪಿತನ ಅಖ್ಯಾನ 198

194 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಹಾಗೂ ಕೋ.ಲಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನ 202

195 ಕುಶಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪತ್ನಿಯ ದುರಾಚಾರ, ಮಧುವನ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ,
ಹಲ್ಲಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಳ ಉದ್ಧಾರ, ಮಗನ ಮುಖಾಂತರ 207

ಅಧ್ಯಾಯ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

196 ಯೋಗಿಪುತ್ರನಿಂದ ತಂದೆಯ ವಚನದಂತೆ ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನ 212
197 ಮುನಿಪುತ್ರನು ಕುಂಡನಾಗಿ ಜನಿಸಲು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕಾರಣ ನಿರೂಪಣ 219
198 ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 223
199 ಹರಿದ್ವಾರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನ ಕಳಿಂಗದೇಶದ ಶ್ವಪಚನ ವೃತ್ತಾಂತದ ಮುಖಾಂತರ ವೈಶ್ಯನ ವೃತ್ತಾಂತ ವರ್ಣನೆ 231
200 ವಿದರ್ಭ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಲವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಖ್ಯಾನ 234
201 ಪುಂಡರೀಕ ಭರತರ ಸಂವಾದ; ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹತ್ವ ವರ್ಣನೆ, ಪುಂಡರೀಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯವಾಸ್ತವ್ಯ. 238
202 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ; ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನ ಕಥಾನಕ ವರ್ಣನೆ; ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಮೋಹಿನಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ. 242
203 ಹೇಮಾಂಗಿಯು ಪತಿಯೊಡನೆ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದುದು 247
204 ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಶೀ ಕಾಂಚೀ ಸಪ್ತತೀರ್ಥ ಭೀಮಕುಂಡಗಳ ಮಹಿಮೆ.. 250
205 ವಶಿಷ್ಠ ದಿಲೀಪ ಸಂವಾದ 255
206 ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮಹಾದೇವರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ನಿರೂಪಣೆ 258
207 ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಧಾರಣವಿಧಿ 263
208 ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ವಿವರಣೆ 265
209 ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಸಂವಾದ 269
210 ತ್ರಿಪಾದ್ವಿಭೂತಿಯ ಲೋಕಗಳ ಮಹಿಮೆ 272
211 ದೇವಸೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತಾರಗಳು 275
212 ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ 279
213 ಕೂರ್ಮಾವತಾರ-ದುರ್ವಾಸ ಶಾಪ 281
214 ಕೂರ್ಮಾವತಾರ-ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ 283
215 ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ 285
216 ಏಕಾದಶಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತ ವಿಧಾನ 287
217 ನಮುಚಿ ಮುಂತಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ಪಾಷಂಡರ ಉತ್ಪತ್ತಿ 289

ಅಧ್ಯಾಯ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

218 ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳ ವರ್ಣನೆ 294
219 ವರಾಹ ಅವತಾರ 297
220 ನರಸಿಂಹ ಅವತಾರ 299
221 ವಾಮನದೇವರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಉಪಾಖ್ಯಾನ 308
222 ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಾಮನನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಯಾಚನೆ ಎರಡು ಪಾದದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಆಕ್ರಮಣ. ಗಂಗೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ 309
223 ಪರಶುರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ.. 314
224 ರಾಮಾವತಾರ 318
225 ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದ್ರ-ಚಂದ್ರ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಆಗಮನ; ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಸೀತಾರಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ 338
226 ರಾಮಚರಿತ್ರೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧ.. 340
227 ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆ.. 347
228 ಸಾಂದೀಪನಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ, ಜರಾಸಂಧ ಕಾಲಯವನರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮುಚಕುಂದನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ........ 372
229 ಜರಾಸಂಧನ ಸೋಲು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿವಾಹ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸ್ವಯಂವರ 375
230 ರುಕ್ಮಿಣೀ ವಿವಾಹ ವರ್ಣನ 377
231 ಶ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯ ಕತೆ, ಜಾಂಬವತಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮದುವೆ. ನರಕಾಸುರ ಸಂಹಾರ 378
232 ಉಷಾ ಅನಿರುದ್ಧರ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹ.. 383
233 ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವನ ಶಾಸನ 386
234 ಜರಾಸಂಧವಧ, ಕೃಷ್ಣ ಸುದಾಮರ ಭೆಟ್ಟಿ ಮಹಾಭಾರತ ಆಖ್ಯಾನ 388
235 ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಆಚಾರ 399
236 ವಾಮದೇವ ಋಷಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಉಪದೇಶ ಶಿವನಿಂದ ರಾಮಶಬ್ದದ ನಿರ್ವಚನ 407
237 ಭೃಗು ಋಷಿಗಳಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ 412

ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಸಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ		ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ
1	ಜೈಮಿನೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಸಂವಾದ	420
2	ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಮಧುಕೈಟಭರ ಸಂಹಾರ	422
3	ಮನೋಭದ್ರರಾಜಪುತ್ರರ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕಥೆ ಗೃಧ್ರ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ.	428
4	ಪ್ರಯಾಗ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರಣಧಿ ವೈಶ್ಯನ ಕಥೆ	433
5	ಮಾಧವನ ವೃತ್ತಾಂತ	441
6	ಸುಲೋಚನಳಿಂದ ಭೀಮನಾದನ ಸಂಹಾರ ಪ್ರಚೇಷ್ಟನ ಬಂಧನ. ಮಾಧವ ಸುಲೋಚನೆಯರ ಮಧುರ ಮಿಲನ ಮತ್ತು ಮದುವೆ	459
7	ಗಂಗೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	480
8	ಗಂಗೆಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ	490
9	ಗಂಗಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ	497
10	ಮಾಘಾದಿ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲ..	505
11	ಹರಿಯ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನ	508
12	ಧನಂಜಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಖ್ಯಾನ	514
13	ಪ್ರಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬೇಡರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ	519
14	ಭಗವತ್ ಪೂಜೆಯ ಮಹಿಮೆ	527
15	ರಾಮನಾಮದ ಮಹಿಮೆ ರಾಮನಾಮ ಪಠಿಸುವ ಗಿಳಿಯ ಕಥೆ	528
16	ಚಕ್ರಿಕ ಬೇಡನ ಆಖ್ಯಾನ	535
17	ವೇಶ್ಯಾಲಂಪಟನಾದ ಭದ್ರತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೃತ್ತಾಂತ	540
18	ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	552
19	ಉರ್ವೀಶು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಥಾನಕ	553
20	ದಾನದ ಮಾಹಾತ್ಮ	560
21	ಕಾಲು ತೊಳೆದ ನೀರಿನಿಂದ ನಾಯಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ	566
22	ಏಕಾದಶಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ	570
23	ಕೋಚರಸ ಎಂಬ ಅರಸ ಮತ್ತು ಅವನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾದ ಸುಪ್ರಜ್ಞೆಯರ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತ	570
24	ತುಳಸೀ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ	572
25	ಯುಗಧರ್ಮಪುರಾಣ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ	573

—೦—

ಪುರಾಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಅಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆದು ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷವಾಗಿ ನೆರಳು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕಥೆ ಈ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯರ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಈ ಪುರಾಣಗಳು.

ವೇದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಮಹತ್ವ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಪಂಚಮವೇದ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸಮವಾಗಿ ತೂಗುವ, ಸತ್ಯ, ತತ್ವ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವೇನೆ ಇದ್ದರೂ ಆದ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಮರಸಿಂಹನ ನಾಮಲಿಂಗನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

''ಆಖ್ಯಾಯಿಕೋಪಲಬ್ದಾರ್ಥಾಪುರಾಣ ಪಂಚಲಕ್ಷಣಂ,
ಸ್ವರ್ಗಶ್ಚ ಪ್ರತಿಸ್ವರ್ಗಶ್ಚ ವಂಶೋಮನ್ವಂತರಾಶಿ ಚ
ವಂಶಾನುಚರಿತಂ ಚೈವ ಪುರಾಣಂ ಪ್ರಂಚಲಿಪುಣಂ''

ಒಟ್ಟು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ವಾಯು, ಭಾಗವತ, ನಾರದ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಅಗ್ನಿ, ಭವಿಷ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ, ವರಾಹ, ಲಿಂಗ, ಸ್ಕಂದ, ವಾಮನ, ಕೂರ್ಮ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಗರುಡ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಇವುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಲಿಪಿ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಂಡಿತ ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿಯವರು ಬಹುಶ್ರಮದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಲೇಖಾನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದೇಶದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಯ ಮನೆ-ಮನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಾಥಸ್ಮರಣೀಯರು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹದಿನೆಂಟುಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಕೇಳಿ, ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹಾಗೆಯೇ. ''ಅಬ್ಧಿಗೆ ಅತಿ ಮಿತಿಯುಂಟು, ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ.'' ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞರು, ಬಲ್ಲವರು ಈ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ, ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಶೈಲಿ, ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಲೋಪದೋಷ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳೇನಾದರೂ ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅದರಬದಲು ತಮ್ಮಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಶುದ್ಧಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೂ ತಾವು ತೋರಿಸಿದ ಲೋಪ- ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗವು ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ದ್ವಿತೀಯಮುದ್ರಣದ ನಂತರ ತಮಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯ ಜೊತೆ ನೂತನ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇವೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ಅನಂತಸಾಗರ ಪುರಾಣಪ್ರಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ. ಹಾಗೂ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣವು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಹೊರತರಲು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯ.

ಕೆ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಹರಿ ಖೋಡೆ
ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಖೋಡೆ ಫೌಂಡೇಶನ್,
ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣಾ ವಿಭಾಗ

ನಂ. 9, ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ,
ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ, ಗಾಂಧಿನಗರ,
ಬೆಂಗಳೂರು-560 009

॥ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥

ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ - ೪

ಉತ್ತರ ಖಂಡ

ಉತ್ತರಾರ್ಧ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೩೦

ಪುಷ್ಕರವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂಚೈವ ನರೋತ್ತಮಂ ।
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋಜಯಮುದೀರಯೇತ್ ॥

ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ. ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಅನಂತರ ವಾಯುದೇವರನ್ನೂ, ಶೇಷದೇವರನ್ನೂ ನಮಿಸಿ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು ಅನಂತರ ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತಿ:- ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಅಧಿರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ? ಮತ್ತು ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಟ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳು ಎಷ್ಟು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಮಹಾದೇವ:- ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಏಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥರೂಪದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಪರಮಪಾವನವಾದ ಅಂಥ ನೂರಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳ ಹೆಸರು ಮಹಿಮೆ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕಾನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ತೀರ್ಥವೆಂದರೆ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥ. ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಎರಡನೆಯ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ಕಾಶಿ. ಮೂರನೆಯದೇ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ. ನಾಲ್ಕನೆಯದೇ ತೀರ್ಥರಾಜ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಪ್ರಯಾಗ. ಈ ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ಗಂಧಮಾದನ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಕಾರ್ಮುಕತೀರ್ಥವು

ಐದನೆಯದು. ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನಸತೀರ್ಥ ಆರನೆಯದು. ಅದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಕಾಯತೀರ್ಥ ಏಳನೆಯದು. ಮಂದರ ಕಂದರದಲ್ಲಿರುವ ಗೌತಮ ತೀರ್ಥವೇ ಎಂಟನೆಯ ತೀರ್ಥ. ಮದೋತ್ಕಟ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತೀರ್ಥ. ರಥಚೈತ್ರ ಹತ್ತನೆಯ ತೀರ್ಥ, ಕಾನ್ಯಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿರುವ ವಾಮನತೀರ್ಥವು ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು. ಮಲಯ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕುಬ್ಜಾಮ್ರಕ ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿರುವ ಕೇದಾರವು ಹದಿಮೂರನೆಯದು. ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಕ ತೀರ್ಥ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯದು. ಹಿಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಾನೇಶ್ವರತೀರ್ಥ ಹದಿನೈದನೆಯದು. ಹದಿನಾರನೆಯ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಧವತೀರ್ಥ. ಹೀಗೆಯೇ ಭದ್ರೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೀರ್ಥ. ವಾರಾಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ತೀರ್ಥ, ವೈಷ್ಣವಾಚಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವತೀರ್ಥ, ರುದ್ರಕೋಟದಲ್ಲಿ ರೌದ್ರತೀರ್ಥ, ಕಾಲಂಜರದಲ್ಲಿ ಪೈತ್ರ್ಯ ತೀರ್ಥ, ಕಂಪಿಲದಲ್ಲಿ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ. ಮುಕುಟದಲ್ಲಿ ಕರ್ಕೋಟಕ, ಗಲ್ಲಿಕಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮತೀರ್ಥ, ನರ್ಮದಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವತೀರ್ಥ, ಮಾಯಾವತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪತೀರ್ಥ, ರೈವತಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಲಾಕ್ಷ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷತೀರ್ಥ, ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃತೀರ್ಥ, ವಿಷ್ಣುಪಾದೋದಕತೀರ್ಥ, ವಿಪಾಶಾದಲ್ಲಿ ಪಿಪಾಪತೀರ್ಥ, ಪಾಟಲದಲ್ಲಿ ಪುಂಡ್ರವರ್ಧನತೀರ್ಥ, ಸುಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣತೀರ್ಥ, ತ್ರಿಕೂಟದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರತೀರ್ಥ, ವಿಪುಲದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲತೀರ್ಥ, ಮಲಯಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣತೀರ್ಥ, ಕುರುದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟತೀರ್ಥ, ಗಂಧಮಾದನದಲ್ಲಿ ಸುಂಗಧ ತೀರ್ಥ, ಕುಬ್ಜಾಮ್ರಕದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯತೀರ್ಥ, ಹರಿದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹರಿಪ್ರಿಯಾತೀರ್ಥ, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಲತೀರ್ಥ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಕತೀರ್ಥ, ಚಂದ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಾಂದ್ರತೀರ್ಥ, ಮತ್ತು ರಮಣತೀರ್ಥ, ಕಾಲಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮೃಗತೀರ್ಥ, ಕರವೀರದಲ್ಲಿ ಕುರೂದ್ಭವತೀರ್ಥ, ವಿನಾಯಕ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಉಮಾತೀರ್ಥ, ಭಾಸ್ಕರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ತೀರ್ಥ, ಮಹಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ವಿಂಧ್ಯ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಅಮೃತತೀರ್ಥ, ಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪ, ಈಶ್ವರಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಾತೀರ್ಥ, ಪ್ರಚಂಡಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ವೈಗಲೇಯತೀರ್ಥ, ಅಮರಕಂಟಕದಲ್ಲಿ ಚಾಂಡಿಕತೀರ್ಥ, ಪ್ರಭಾಸಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥ, ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಾವತ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತತೀರ್ಥ, ಮಹಾಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಯತೀರ್ಥ, ಪಯೋಷ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಲೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಸಿಂಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಿಕಾತೀರ್ಥ, ಸೌರವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥ, ಕೃತ್ತಿಕಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕತೀರ್ಥ, ಶಂಕರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂಕರತೀರ್ಥ, ಸುಭದ್ರಾ ಸಿಂಧುನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಲತೀರ್ಥ, ವಿಷ್ಣುಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿತೀರ್ಥ, ಜಾಲಂಧರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಮುಖಿತೀರ್ಥ, ತಾರದಲ್ಲಿ ತಾರಕ ತೀರ್ಥ, ದೇವದಾರು ವನದಲ್ಲಿ ಪೌಂಡ್ರತೀರ್ಥ, ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಪೌಷ್ಕತೀರ್ಥ, ಹಿಮಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೌಮತೀರ್ಥ ಮಾಯಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಪಾಲಮೋಚನತೀರ್ಥ, ಹಿಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತುಷ್ಟಿಕ ತೀರ್ಥ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೀರ್ಥ, ಶಂಖೋದ್ಧಾರತೀರ್ಥ, ಶಂಖಧಾರಕತೀರ್ಥ, ಪಿಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡನತೀರ್ಥ, ಸಿದ್ಧದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಖಾನಸತೀರ್ಥ, ಅಚ್ಛೋದದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಕಾಮತೀರ್ಥ, ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಓಷಾಧಿತೀರ್ಥ, ಕುಶದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಶೋದಕತೀರ್ಥ, ಹೇಮಕೂಟದಲ್ಲಿ

ಮನ್ಮಥ ತೀರ್ಥ, ಕುಮುದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದನತೀರ್ಥ, ವದಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಕತೀರ್ಥ, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃಕತೀರ್ಥ, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಯತೀರ್ಥ, ಮುಂತಾಗಿ ನೂರಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳು ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಿಯೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೀರ್ಥ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯ ನಾಮ. ನಾರಾಯಣನ ನಾಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ತೀರ್ಥವು ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮಹಾ ಪಾಪ ಮಾಡಿದವರೂ ಕೂಡ ಮುಕುಂದನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪಮುಕ್ತರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾಕ್ಷೇತ್ರವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ದ್ವಾರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದವರು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿಗಳು ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ಪಾರ್ವತಿ, ಇದೀಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ನೂರೆಂಟು ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರೂ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದವರೂ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೂರಎಂಟು ತೀರ್ಥನಾಮಗಳ ಪಠಣಪಾರಾಯಣ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರೂ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋದಾನ, ದೇವಪೂಜೆ, ಶ್ರಾದ್ಧದಾನ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವರೂ ಶ್ರವಣಮಾಡುವವರೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೪ರ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿನ ಪುಷ್ಕರವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಎಂಬ ನೂರಮೂವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ವೇತ್ರವತಿಯ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೩೧

ಮಹಾದೇವ:- ಸುಂದರಿ, ವೇತ್ರವತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಈ ವೇತ್ರವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಳಯಕಾಲ ಪರ್ಯಂತ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೂರ್ವಕಾದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಸುರನು ಮಹಾಗಂಭೀರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹೆಬ್ಬಾವಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಆ ವಿರಾಡ್ವಾಪಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಬಂದಿತು ಈ ವೇತ್ರವತೀ ನದಿ. ಚಂಪಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿದಾರುಣ ಎಂಬ ದುಷ್ಟ ಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಪಾಪಿಷ್ಠ ದೊರೆ ಇದ್ದ. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹಗಲಿರುಳು ಹಳಿದು ಹೀಗಳಿಯುತ್ತಲಿರುವ ಆ ರಾಜನು ಕೊಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಇಲ್ಲ. ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಕೆಡಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಎಣಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ದುಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಆ ಪಾಪಿ ಭೂಪಾಲಗೆ. ದಯಾರಹಿತನಾದ ಆ ಕ್ರೂರ ಕರಾಲ ರಾಜ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಧರ್ಮದ

ಸ್ವರೂಪನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನ ದೇವದ್ರೋಹ, ಧರ್ಮದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದೆ ಮುಂತಾದ ಪಾಪಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮೈತುಂಬ ಕುಷ್ಠರೋಗ ತಗಲಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ರಾಜನು ಬೇಟೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ದಣಿದು ಬಾಯಾರಿ ಬಸವಳಿದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿರುವ ವೇತ್ರವತೀ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಂದ. ವೇತ್ರವತಿಯ ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದ. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದ.

ಪವಿತ್ರವಾದ ವೇತ್ರವತಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಅವನ ಇಡಿಯ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಕುಷ್ಠರೋಗವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಾಲುಷ್ಯ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಭಾವನೆಯ ವಿಚಾರ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿದುಹೋದವು. ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಯಿತು. ದೇಹಕಾಂತಿ ಕಮನೀಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾತಿಶಯ ಭಕ್ತಿ ಅಂಕುರಿಸಿತು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ.

ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ಅದೇ ವೇತ್ರವತಿ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತಪ್ಪದೇ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಹರಿಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಅದರಿಂದ ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ರೋಗರುಜಿನ, ವೈರೂಪ್ಯ, ವಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಮನ್ಮಥನಂಥ ಸುಂದರವಾದ ಆಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಶೋಭಿಸತೊಡಗಿದ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹಿಡಿಹಿಡಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತದ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ವಿಷ್ಣುಪಾದವನ್ನು ಸೇರಿದ.

ದೇವಿ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ವೇತ್ರವತೀ ತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಶೂದ್ರ, ವೈಶ್ಯ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯಾರೇ ಇರಲಿ ಪಾಪಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ, ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಾಭ್ರಮತಿ ಮತ್ತು ವೇತ್ರವತೀ ಈ ಎರಡು ನದಿಗಳ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಸಂಗಮದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಅಥವಾ ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಚಂಡಾಲ, ವೇದನಿಂದಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಂತಕ ಪಂಚಮಹಾಪಾಪ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾತಕಿ ಕೂಡ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಗಮದ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವೇತ್ರವತಿಯು ಎರಡನೆಯ ಗಂಗೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯವಂಶ ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅನೇಕ ರಾಜರು ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನದಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರ. ಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರಂತೂ ಮೋಕ್ಷವೇ ಕರತಾಲಮಲಕ. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಾಗೂ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ವೇತ್ರವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪತ್ತು, ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಅಥವಾ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಮುಕ್ತರಾದಂತೆಯೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೪ರ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ವೇತ್ರವತಿಯ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ನೂರ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಮಹಾದೇವ:- ದೇವಿ, ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ಕಶ್ಯಪರು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಸಾನುಕಾನುಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯವಾದ ಅರ್ಬುದಾ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಶೌನಾಕಾದಿ ಋಷಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಭಗವತ್ಕಥಾಲಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ತಪೋವೃದ್ಧರೂ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೂ ಆದ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು.

ಋಷಿಗಳು:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದೇವನದಿಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರಬೇಕು. ನೀವು ಕರೆತಂದ ಆ ಗಂಗಾನದಿಗೆ ನಾವು ಕಾಶ್ಯಪಿ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಡುತ್ತೇವೆ.

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದ ಆ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಸುರಸರಿತೆಯಾದ ಆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಈ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಇತ್ತು ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೃಂದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅರ್ಬುದಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಸರಸ್ವತಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ದಾರುಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಠಿಣಾತ್ಕಠಿಣತರವಾದ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ನಾನು ಪರಿತುಷ್ಟನಾದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಿಕೋ ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಶ್ಯಪ:- ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಜಗದೀಶ ! ನೀನು ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥ ನಾನು ಬೇಡಿದ ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ನೀಡುವ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ನೀನು ನನಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಪವಿತ್ರ ಪಯಸ್ವಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ದೇವಿ ! ಆ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಮುಡಿಯ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಒಂದು ಕೂದಲವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಗಂಗೆಯ ಒಂದು ಕವಲನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಶಿಥಿಲಿತವಾದ ಕೇಶಾವಕಾಶದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ನವ್ಯ ಗಂಗಾತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಯು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಕೇಶರಂಧ್ರ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಕಶ್ಯಪನ ಅವಾಸ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಶ್ಯಪಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಆ ದೇವನದಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ಎಲ್ಲ ಮುನಿ

ಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ. ಆ ಕಾಶ್ಯಪಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳೂ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಉಪಪಾತಕಗಳೂ ತೊಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಪಾರ್ವತಿ:- ಈ ಕಾಶ್ಯಪಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಂಥ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ಈ ವಿನೂತನ ಭಾಗೀರಥಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ? ಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದ ಯಾವ ಫಲ? ಸ್ನಾನಪಾನಗಳಿಂದ ಯಾವ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷ? ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಏನು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾವು ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಮಹಾದೇವ:- ಸತೀಮಣಿ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಾನು ಅನೇಕಾನೇಕ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವ ನದಿಗಳು ಮಹಾನದಿಗಳು ಎನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ರೇವಾ, ತಾಪಿ, ಗೋದಾವರಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಕೌಶಿಕಿ, ಕಲ್ಲಿಕಾ, ಕಾವೇರಿ, ವೈದಿಕಾ, ಭದ್ರಾ, ಸರಯೂ, ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾನದಿಗಳು. ಇವಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಮುದ್ರಗಾಮಿನಿಯಾದ ನದಿಗಳು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು. ಪ್ರಯಾಗ, ಕಾಶಿ, ಪುಷ್ಕರ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಅಮರಕಂಟಕ, ದ್ವಾರಕಾ, ಅರ್ಬುದಾರಣ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಎಂದು ನಾನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗೀರಥನು ಯಾಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಈ ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣಿಸಿದೆ. ಅನಂತರ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಬಿನ್ನಹ ಮನ್ನಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಸುರಸುತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡಮಾಡಿದ ಆ ಗಂಗೆಗೆ ಕಾಶ್ಯಪಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಗಂಗೆಗೆ ಯುಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃತಪತಿ ಎಂದೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕಾ ಎಂದೂ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಚಂದನಾ ಎಂದೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಭ್ರಮತಿ ಎಂದೂ ಈ ಕಾಶ್ಯಪ ನದಿಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಯುಗಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹರಿಯುವ ಹರನ ಜಟಾಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಈ ದೇವಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನುದಿನವೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾನವರು ಪಾಪಮುಕ್ತರೂ, ಸಂಸಾರ ಮುಕ್ತರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಪ್ರಕ್ಷಾವತರಣ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇದಾರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿಯ ತೀರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾವನ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಅನಂತರ ಈ ನದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಬಾರದೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಮುನಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ, ಬ್ರಹ್ಮಭೋಜನ, ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಯಜ್ಞ, ದಕ್ಷಿಣಾ ಪ್ರದಾನಾದಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಮಕ್ರೀತ, ರೈಭ್ಯ, ಕಕ್ಷೀವಂತ, ಉಶೀಜ, ಭೃಗು, ಅಂಗಿರಸ, ಕಣ್ವ, ಮೇಧಾವಿ ಪುನರ್ವಸು ಮುಂತಾದ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ಮೂಡಲ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಣಕುಟೀರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು

ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಂತ, ಸುಬಂಧು, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, ಶಖಿ, ದೀರ್ಘತಮ, ಗೌತಮ, ಕಶ್ಯಪ, ಶ್ವೇತಕೇತು, ಕಹೋಡ, ಪುಲಹ, ದೇವಲ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಭರದ್ವಾಜ, ಋಚೀಕಪುತ್ರ, ಗರ್ಗ ಉದ್ದಾಲಕ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಗಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ದೇವಶರ್ಮ, ಧೌಮ್ಯ, ಆಸ್ತಿಕ, ಲೋಮಶ, ನಾಭಿಕೇತು, ಲೋಮಹರ್ಷಣ, ಉಗ್ರಶವ ಭಾರ್ಗವ, ಶ್ರವಣ, ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಪುಂಗವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ತಿಕ, ಮಾಘ, ವೈಶಾಖಾದಿ ಪುಣ್ಯಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿರಾಹಾರದಿಂದ ಇದ್ದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿತ್ಯನಿರಂತರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಯಸುವವರೆಲ್ಲರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದ ಪಿತೃತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗಯಾ ತೀರ್ಥವೂ, ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸದಿಂದ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಾದ ವಾರಣಾಸಿಯೂ, ತೀರ್ಥರಾಜವಾದ ಪ್ರಯಾಗವೂ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಬಿಂದುಮಾಧವ, ವಟೇಶ್ವರ, ದಶಾಶ್ವಮೇಧ, ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ಕೇದಾರ, ಗಂಗಾಸಾಗರ, ಬ್ರಹ್ಮಸರ, ಶತದ್ರು, ನೈಮಿಷ, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಸಾಭ್ರಮತಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಾಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬೇರೆಕಡೆ ಕೋಟಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಟಲವಾಡವೆಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ನೀಲಕಂಠ ತೀರ್ಥ, ನಂದಹ್ರದ ತೀರ್ಥ, ರುದ್ರಹ್ರದ ತೀರ್ಥ, ರುದ್ರಮಹಾಲಯ, ಮಂದಾಕಿನಿ, ಅಚ್ಛೋದ, ಧೂಮ್ರಾ, ಅಮಿತ್ರಪದ, ವೈಜನಾಥ, ವಿಪ್ರಾನದಿ, ಮಹಾಕಾಲ, ಕಾಲಂಜರ, ಗಂಗೋದ್ಭೂತ, ಹರೋದ್ಭೇದ, ನರ್ಮದಾ, ಓಂಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಓಂಕಾರ, ಪಿತೃ ತೀರ್ಥ, ಕಾವೇರಿ, ಕಪಿಲಾ, ಚಂಡವೇಗ, ಅಮರಕಂಟಕ, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಸಾಭ್ರಮತೀ ವಾರ್ತಘ್ನೀ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಗಣಗಳಿಂದ ತಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥವೃಂದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ ಕೂಡ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಾಹ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳೆಂದರೆ ಅಂತರಂಗ ತೀರ್ಥಗಳು.

ಸತ್ಯಂ ತೀರ್ಥಂ ದಯಾತೀರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ ।

ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತನಾಡುವದು ಒಂದು ತೀರ್ಥ, ಪ್ರಾಣಿದಯೆ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮೂರನೆಯ ತೀರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಅಂತರಂಗಿಕ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪೂತಾತ್ಮರಾಗಬೇಕು.

ದಿನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವು ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಸಂಗವ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹಾಗೂ ಸಂಗವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ. ಸಂಗವದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಅಪರಾಹ್ನಕಾಲ. ಇದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಕಾರಕ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರದ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಸಾಯಾಹ್ನ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ರಾಕ್ಷಸಿ ಮುಹೂರ್ತ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಪ್ರಾತಃ, ಸಂಗವ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಅಪರಾಹ್ನ, ಸಾಯಾಹ್ನ ಎಂಬ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಐದು ಕಾಲಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ದಿನದ ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುತುಬಕಾಲ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ. ಸೂರ್ಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯ.

ಮಧ್ಯಾನ್ಹಂ ಖಡ್ಗ ಪಾತ್ರಂ ಚ ತಥಾ ನೇಪಾಲ ಕಂಬಲಃ ।
ರೂಪ್ಯಂ ದರ್ಭಾಸ್ತಥಾ ಗಾವೋ ದೌಹಿತ್ರಂ ಕುತುಪಾಸ್ತಿಲಾಃ ॥

ಮಧ್ಯಾನ್ಹಕಾಲ, ಖಡ್ಗಪಾತ್ರ, ನೇಪಾಲಕಂಬಳಿ, ಬೆಳ್ಳಿ, ದರ್ಭೆ, ಹಸು, ದೌಹಿತ್ರ (ಮಗಳ ಮಗ) ಮತ್ತು ಎಳ್ಳು ಇವು ಕುತುಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಪಾಪಂ ಕುಚ್ಛಿತ ಮಿತ್ಯಾಹುಃ ತಸ್ಯ ಸಂತಾಪಕಾರಕಃ ।
ಅಷ್ಟಾ ವೇತೇ ಯತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಕುತಪಾ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಾಃ ॥

'ಕು' ಎಂದರೆ ಪಾಪ. ಇದನ್ನು 'ತಪ' ಎಂದರೆ ಸುಟ್ಟು ನಾಶಮಾಡುವ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕುತುಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಕುತುಪಕಾಲದ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಮುಹೂರ್ತಗಳಕಾಲ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಷ್ಣೋರ್ದೇಹಾತ್ ಸಮುದ್ಭೂತಾಃ ಕುಶಾಃ ಕೃಷ್ಣ ತಿಲಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಾಯ ಏವಮಾಹುರ್ದಿವೌಕಸಃ ॥

ದರ್ಭೆ ಮತ್ತು ಕರಿ ಎಳ್ಳುಗಳು ವಿಷ್ಣುದೇಹದಿಂದ ಜನಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾನವರು ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕರಿ ಎಳ್ಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದರ್ಭವನ್ನು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಘಾತವು ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿ ! ಈ ಕಶ್ಯಪಮುನಿಯು ನನ್ನ ಭಕ್ತ. ನನಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಕಶ್ಯಪ ಮುನಿಗೆ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಸಾಭ್ರಮತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಾವನ ಗಂಗೆಯನ್ನೇ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನನ್ನ

ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರ್ಹಮಚಾರೀಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಭ್ರಮತಿ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಶನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳನ್ನು ನಾನು ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿರಾಹಾರನಾಗಿದ್ದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವರ ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದು ದೂರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಲಿಂಗವು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಗುಪ್ತ ಗೂಢವಾಗಿ ಇರುವ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಶ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಈ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜನು ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಮಾಸೋಪವಾಸಾದಿ ಅನೇಕ ಕಠಿಣ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಂಗೈದ. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಜಪ, ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರನಾಗಿ ಬೇಕಾದ ವರಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ:- ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಮಹಾದೇವ! ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಂದು ನಾನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ನೆಲೆಸಿ ನಿಲ್ಲು.

ಆ ಭಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಲು ಒಪ್ಪಿದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಆ ವರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾನು ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜನರು ನಿರಾಹಾರರಾಗಿ ನಿಂತು ರುದ್ರ ಜಪ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಸ್ತ್ರೀ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು, ಪುತ್ರ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಮಹಾರಾಜನು ಮತ್ತೊಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಗಂಗಾಧರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ ಐದು ದಿನ ಇದ್ದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ.

ದೇವಿ ! ಈಗ ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಎರಡು ಸ್ಥಾನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಶ ಎಂಬ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ. ಎರಡನೆಯದು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ರಾಜನು ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಗಂಗಾಧರ ಲಿಂಗ. ಈ ಎರಡೂ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರು ಗಂಗಾಧರ ಲಿಂಗದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ, ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ, ಧೂಪ ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ,

ಚಂದನಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರು ನನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ಲೋಕಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಂಗಾಧರ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ರೋಗನಾಶ, ಪೂಜೆಯಿಂದ ಆಯುಷ್ಯ ವೃದ್ಧಿ. ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಶಿವಸಾರೂಪ್ಯ.

ಸುಂದರಿ ! ಈ ಸಾಭ್ರಮತಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಜಖಡ್ಗ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ವೈಕರ್ತನ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಇದ್ದ. ಅವನು ಮಹಾಪಾಪಿಷ್ಠ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದಕ, ಗುರುದ್ರೋಹಿ, ಪರಸ್ತ್ರೀ ಲಂಪಟ, ವಿಷ್ಣುದ್ವೇಷಿ, ಮೇಲೆ ಪ್ರಜಾಪೀಡಕ. ಇಂಥ ಮಹಾದುಷ್ಟನಾದ ಆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಷ್ಠನಾದ. ಮೈತುಂಬಾ ಆ ಭೀಕರವಾದ ರೋಗವು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬಲಿತು ನಿಂತಿತು. ಆಗ ರಾಜನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಚಿಂತೆ. ತನಗೆ ತಗಲಿದ ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ಬಗೆ ಯಾವದು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದುಹೋದ. ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯಮೂಢನಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತೋದ್ಭ್ರಾಂತಿ ಸಂತಾಪಗಳಿಂದ ಕೊರಗಿ ಸೊರಗಿ ಸವೆದ.

ಮುಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅವನು ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅನೇಕ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ಕಡಿದು ಕೊಂದು ಕೆಡವಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವರೆಗೆ ಬೇಟೆಯ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದ. ಹರಿಕೋರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಡಲೆದ. ಆ ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಮಿಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಓಡಿ ದಮ್ಮನೆ ದಣಿದ. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಸವಳಿದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಾಡಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಇರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ವನಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಾಭ್ರಮತಿಯು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಆ ನದೀ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದ, ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದ. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಜಲಪಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಕುಷ್ಠರೋಗವು ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ತೊಲಗಿ ಹೋಯಿತು. ದೇಹ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಸುಂದರವಾದ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಳೆ ಕಾಂತಿಗಳು ಸೂಸಿದವು. ಅಪ್ಸರಾ ಸೌಂದರ್ಯವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕಳಕಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ತೊರೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜ ವೈಕರ್ತನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ರಾಜ್ಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನ ಐದಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ರಾಜಖಡ್ಗ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿವಲಿಂಗವು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ, ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸತ್ಯೇಶ್ವರ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ರಾಜೇಶ್ವರ ಎಂದೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮುಂದಿರುವ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ರಾಜಖಡ್ಗೇಶ್ವರ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆಯು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಲಪಾನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೪ರ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿನ ಸಾಭ್ರಮತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ನೂರಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಂದಿ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯ ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೩೩

ಪಾರ್ವತಿ:- ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದಿಯು ನಂದಿ ಕುಂಡದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಯಾವ ಯಾವ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದಳು? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ಅರ್ಬುದ ಪರ್ವತವನ್ನು ದಾಟಿ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು?

ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಜಗನ್ಮೋಹಿನಿಯಾದ ಆ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನುಡಿದ.

ಮಹಾದೇವ:- ಸಾಭ್ರಮತಿಯು ನಂದಿ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹರಿದ ಬಳಿಕ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಪಾಲಮೋಚನ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಈ ಪರಮಪಾವನವಾದ ಕಪಾಲಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದು 'ಪವಿತ್ರ ಕಪಾಲಮೋಚನ ತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕಪಾಲಕುಂಡ, ಕಪಾಲಮೋಚನ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೂ, ನಾಗರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಕಿನ್ನರರೂ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರುತವಾದ ಈ ಕಪಾಲಮೋಚನ ತೀರ್ಥವು ಜ್ಞಾನಪ್ರದವೂ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಈ ಕಪಾಲೇಶನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು, ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಸೌದಾಸ' ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ ಪಡೆದ. ಭಗೀರಥನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಸುದಾಸನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿ ಆಗಿಹೋದ. ಆತನ ಮಗ ಮಿತ್ರಸಹನು ಸೌದಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಶ್ರುತನಾಗಿದ್ದನು. ಸೌದಾಸನಿಗೆ ವಶಿಷ್ಠನ ಶಾಪದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಆ ಸೌದಾಸನು ತನ್ನ ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಪವಿತ್ರ ಸಾಭ್ರಮತೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಘೋರ ರೂಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಈ ನಂದಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾವರೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು ಸರ್ವದಾ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ನಂದಿತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲದಿನ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಕಪಾಲತೀರ್ಥದಲ್ಲೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಕಪಾಲೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ,

ಶಯ್ಯಾದಾನ, ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಂದಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈಶನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾಗುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬೇರೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಬರಲಾರದು. ಸಾಭ್ರಮತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತಾರಲ್ಲದೇ. ಈ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದವರೂ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮಣಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದವರು ದುಃಖಾದಿ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಅಸ್ಪೃಷ್ಟರಾಗುಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೪ರ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ನಂದೀ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ನೂರಮೂವತ್ತಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ವಿಕೀರ್ಣ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೩೪

ಮಹಾದೇವ:- ನಂದಿ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಆ ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದಿಯು ಎಲ್ಲ ವಿಪ್ರರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿತಗೊಂಡು ವಿಕೀರ್ಣ ಎಂಬ ವನಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬಂದಿತು. ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಈ ನದಿಗೆ ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶಗಳು ತಡೆನೀಡಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಆ ನದೀಪ್ರವಾಹವು ಏಳು ಭಾಗವಾಗಿ ತಕ್ಷಣ ಸಮುದ್ರಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಈ ಸಾಭ್ರಮತೀ ನದಿಯ ಏಳು ಕವಲುಗಳೂ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಸಪ್ತಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ ನದಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕೆ ಸಾಭ್ರಮತೀ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಎರಡನೆಯ ಜಲಪ್ರವಾಹವು **'ಸೇಟಿಕಾ'** ಎಂದೂ ಮೂರನೆಯ ಜಲಪ್ರವಾಹವು **ವಲ್ಕಿನೀ** ಎಂದೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು **ಹಿರಣ್ಮಯೀ** ಎಂದೂ ಐದನೆಯದು ಹಸ್ತಿಮತೀ ಎಂದೂ ಹಾಗೂ ಆರನೆಯ ಜಲವೇಣಿಯು **ವೇತ್ರವತೀ** ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ. ಹಿಂದೆ ವೃತ್ರಾಸುರನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಕೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಆ ಕೂಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಹರಿದು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ (ಈ ಆರನೆಯ ಜಲಪ್ರವಾಹವು) ವೇತ್ರವತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಸಾಭ್ರಮತಿ ನದಿಯ ಏಳನೆಯ ಪ್ರವಾಹವೇ **ಭದ್ರಾಮುಖೀ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕಪಾವನೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಭ್ರಮತಿಯು ತನ್ನ ಏಳು ಕವಲು ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಜಾನಪದಗಳನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ **ಸಪ್ತಸ್ರೋತ್ರಾ, ಅಥ ಸಪ್ತಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ** ಎಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಜಲಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಸಾಭ್ರಮತಿಯು ವಿಕೀರ್ಣತೀರ್ಥ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ವಿಕೀರ್ಣವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದ ಸಾಭ್ರಮತಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದವರು ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.